

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (laajennettu viides jaosto)
30 päivänä huhtikuuta 1998 *

Asiassa T-16/96,

Cityflyer Express Ltd, Englannin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Gatwick Airport (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajanaan asianajaja Charles Price, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Lucy Dupong, 14 A rue des Bains,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Peter Oliver ja Anders Jessen, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumooa Flaamin alueen myöntämästä tuesta belgialaiselle yhtiölle Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehdyn komission päätöksen 95/466/EY (EYVL L 267, s. 49),

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. García-Valdecasas sekä tuomarit V. Tiili, J. Azizi, R. M. Moura Ramos ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Mair,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.9.1997 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä perustamissopimus) 92 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.”

- 2 Perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa annetaan komissiolle mahdollisuus myöntää poikkeus ja todeta yhteismarkkinoille soveltuvaksi

”c) tuki tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”.

- 3 Komissio on vahvistanut ilmailualan yritysten valtiontukiin sovellettavat edellytykset tiedonannossaan 94/C 350/07 ”EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja [Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen] 61 artiklan soveltamisesta valtiontukiin ilmaliikenteen alalla” (EYVL 1994, C 350, s. 5; jäljempänä suuntaviivat).

- 4 Näiden suuntaviivojen IV jaksossa, joka koskee eron tekemistä sen suhteen, kun valtio on yrityksen omistaja ja kun se antaa valtiontukea yritykselle, todetaan lainarahoituksen osalta seuraavaa:

”Komissio soveltaa markkinataloussijoittajaa koskevaa periaatetta arvioidakseen sitä, onko laina myönnetty tavanomaisin liiketaloudellisin edellytyksin ja olisiko sen voinut myöntää myös liiketaloudellisin periaattein toimiva pankki. Lainaehtojen osalta komissio ottaa huomioon muun muassa sovelletun lainakoron ja vaaditun vakuuden. Komissio tutkii sekä sen, onko myönnetty vakuus riittävä takamaan koko lainasumman takaisinmaksun maksuhäiriötilanteessa, että sen, millainen yhtiön rahoitusasema oli lainaa myönnettäessä.

Tuki vastaa lentoyhtiön tavanomaisissa markkinaolosuhteissa maksaman ja tosiasiallisesti maksaman koron erotusta. Ääritapauksessa, jossa takaamaton laina myönnetään yhtiölle, joka tavanomaisissa olosuhteissa ei olisi saanut rahoitusta,

laina tosiasiallisesti vastaa valtiontukea, jollaisena myös komissio sitä pitää” (suuntaviivojen 32 kohta).

Kanteen perustana olevat tosiseikat

- 5 Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV (jäljempänä VLM) on yksityinen lentoyhtiö, jonka kotipaikka on Antwerpen (Belgia). VLM on perustettu 21.2.1992, ja sen peruspääoma oli 10 miljoonaa Belgian frangia (BEF). Sittenmin pääomaa on nostettu monta kertaa: vuoden 1993 päättyessä se oli jo 75 miljoonaa BEF, ja vuonna 1994 se nostettiin 100 miljoonaan BEF:iin. Vuodesta 1993 VLM on harjoittanut säännöllistä lentoliikennettä Antwerpenista ja Rotterdamista Lontooseen (London City Airport).
- 6 Antwerpenin ja Lontoon (Gatwickin lentokentän) välillä lentoliikennettä harjoittavat myös Cityflyer Express Ltd (jäljempänä Cityflyer tai kantaja) ja Sabena (joka käyttää Heathrow'n lentokenttää).
- 7 Vuoden 1993 päättyessä tällä reitillä tarjottu kapasiteetti oli noin 22 000—24 000 matkustajapaikkaa kuukaudessa, kun kuljetettujen matkustajien kokonaismäärä oli 9 000—10 000 matkustajaa kuukaudessa.
- 8 Ilmoittamatta asiasta etukäteen komissiolle Vlaamse Gewest (jäljempänä Flanderin aluehallinto) myönsi 17.12.1993 VLM:lle 20 miljoonan BEF:n suuruisen korototoman lainan, jonka takaisinmaksu 4 miljoonan BEF:n suuruisissa erissä alkoi toisena vuonna lainan myöntämisestä.

9 Lainasopimuksessa määrätään seuraavaa:

”Artikel 1: Voorwerp

De begunstigde verbindt zich tot de verdere uitbouw en exploitatie van meerdere Europese vliegroutes.

Ter ondersteuning van deze activiteit verleent het Gewest de begunstigde een terugbetaalbaar renteloos voorschot.

— —

Artikel 3: Voorwaarden

Voor de duur van het contract is voor de vervreemding of hypothekering van onroerend en roerend patrimonium en het handelsfonds van de zaak alsook voor de vervreemding van bepaalde activa van de begunstigde vooraf instemming nodig van het Gewest.

Bij wervijzing van de aandeelhoudersstructuur is vooraf de instemming van het Gewest vereist.

Het kapitaal van de onderneming mag tijdens de duur van het contract niet worden verlaagd zonder voorafgaande toestemming van het Gewest.

Indien deze voorwaarden niet worden nageleefd, is de overeenkomst onmiddellijk opzegbaar en wordt het voorschot onmiddellijk opeisbaar.

— — ”

(”1 kohta: tarkoitus

Lainansaaja sitoutuu kehittämään ja harjoittamaan lentoliikennettä useilla eurooppansisäisillä lentoreiteillä.

Flanderin aluehallinto myöntää tämän tukemiseksi lainansaajalle lainan, joka maksetaan takaisin ilman korkoa.

— —

3 kohta: edellytykset

Koko sopimuskauden ajan yrityksen irtaimen ja kiinteän omaisuuden tai liikeomaisuuden luovuttaminen tai kiinnittäminen samoin kuin Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV -yhtiön tiettyjen yritysvarallisuuserien luovuttaminen edellyttää Flanderin aluehallinnon ennakkosuostumusta.

Osakeomistuksen rakenteen muuttaminen edellyttää aluehallinnon ennakkosuostumusta.

Sopimuskautena osakepääomaa ei voida alentaa ilman aluehallinnon ennakkosuostumusta.

Jos näitä edellytyksiä ei noudateta, sopimus on välittömästi irtisanottavissa, jolloin laina on välittömästi maksettava takaisin.

— — ”)

- 10 Cityflyerin tekemän valituksen johdosta komissio aloitti 16.11.1994 perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn (EYVL 1994, C 359, s. 2).
- 11 Kantaja ja British Airways esittivät asiasta huomautuksensa. Niiden mukaan komission tulisi katsoa, että koroton laina on yhteismarkkinoille soveltumaton tuki.
- 12 Myös Belgian hallitus on jättänyt omat huomautuksensa 23.1.1995.
- 13 Menettelyn päätteeksi komissio teki Flaamin alueen myöntämästä tuesta belgialaiselle yhtiölle Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV 26.7.1995 päätöksen 95/466/EY (jäljempänä riidanalainen päätös). Tämä päätös annettiin tiedoksi Belgian hallitukselle 25.9.1995, ja se julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 9.11.1995 (EYVL L 267, s. 49).

14 Tässä päätöksessä komissio katsoi, että Flanderin aluehallinnon VLM:lle myöntämään lainaan sisältyi lainavastaisen valtiontuen elementtejä, koska laina oli myönnetty vastoin perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohtaa. Komissio katsoi riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa myös, että nämä tukielementit eivät soveltuneet perustamissopimuksen 92 artiklassa ja Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen (jäljempänä ETA-sopimus) 61 artiklassa tarkoitetulla tavalla yhteismarkkinoille. Tämän johdosta komissio määräsi, että Belgian on vahvistettava lainan korkoksi 9,3 prosenttia (2 artikla) ja velvoitettava tuensaaja palauttamaan se saamansa tuki, jonka suuruus on laskettu soveltamalla tätä korkokantaa lainattuun määrään sen myöntämisestä alkaen (3 artikla). Tämä 9,3 prosentin korko perustuu Belgiassa valtion lainoihin vuonna 1994 sovellettuun 7,3 prosentin peruskorkoon, johon on lisätty 2 prosentin marginaali lainaan liittyvän riskin vuoksi (riidanalaisen päätöksen V luvun viimeinen kohta).

15 Riidanalaisen päätöksen V luvun kuudennessa kohdassa vastaaja toteaa seuraavaa: ”— — tuesta ei ole epäilystäkään, koska mikään sijoittaja tai yksityinen pankki ei tavanomaisissa markkinaolosuhteissa myöntäisi korotonta lainaa yritykselle, jossa sillä ei ole lainkaan osuutta ja jolla on taloudellisia vaikeuksia vajaa kaksi vuotta perustamisen jälkeen. VLM:n taseista ja tuloslaskelmista ilmenee, että yhtiön toiminnasta aiheutuneet tappiot olivat vuonna 1993, joka oli yhtiön ensimmäinen varsinainen toimintavuosi, 13 miljoonaa Belgian frangia. Saman vuoden nettotappiot olivat puolestaan 11,52 miljoonaa Belgian frangia, joka on 15 prosenttia yhtiön pääomasta.”

16 Riidanalaisen päätöksen V luvun seitsemäs kohta kuuluu seuraavasti: ”Tuen suuruuden osalta komissio katsoo EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan ja [ETA-sopimuksen] 61 artiklan soveltamisesta antamassaan tiedonannossa, että tuki vastaa lentoyhtiön tavanomaisissa markkinaolosuhteissa maksaman ja tosiasiallisesti maksaman koron erotusta. Ääritapauksessa, jossa takaamaton laina myönnetään yhtiölle, joka tavanomaisissa olosuhteissa ei olisi saanut rahoitusta, laina tosiasiallisesti vastaa valtion tukea, jollaisena myös komissio sitä pitää. Tässä tapauksessa se, että VLM tuotti ensimmäisen toimintavuotensa eli vuoden 1993 aikana hyvin kohtuullisesti tappiota, on tavallista ilmakuljetusalalla kyseisen alan erityispiirteiden vuoksi. Siitä ei muodostunut vuoden 1994 alussa estettä rahoitusmarkkinoille pääsyyllä, koska vuosi 1993 oli erityisen vaikea siviili-ilmailulle ja vuoden 1994 osalta oli odotettavissa suhdanteiden yleistä paranemista. VLM:n toimin-

nan alkaessa kehittyä tappiot olivat 8,6 miljoonaa Belgian frangia. Lainanantajalla on tietty velkatakuu, koska lainan myöntämisen vastineena [Flanderin aluehallinto] voi puuttua yrityksen [hallintoon, koska sen ennakkosuostumus vaaditaan tietyn omaisuuden luovuttamiseen tai kiinnittämiseen tai yrityksen pääoman alentamiseen tai osakarakenteen muuttamiseen]. On huomattava, että vuoden 1993 lopussa VLM-yhtiön aineellisen kiinteän omaisuuden arvo oli 7,3 miljoonaa Belgian frangia ja sillä oli myös rahoitusvaroja 16 miljoonaa Belgian frangia. Lisäksi se vuonna 1994 lisäsi uudelleen yrityksen pääomaa 25 miljoonalla Belgian frangilla, jolloin yrityksen pääomaksi saatiin 100 miljoonaa Belgian frangia. Lainasopimuksen 6 ja 7 [kohdasta ilmenee, että yhtäältä järjestely] voidaan välittömästi purkaa, mikäli VLM ei noudata sopimuksessa olevia ehtoja ja yksityiskohtaisia sääntöjä, ja toisaalta, että VLM on sopimuksen voimassaoloajan [Flanderin aluehallinnon] talousministeriön tarkastusyksiköiden valvonnassa sekä [Flanderin] yritysten hallinnon valvonnasta vastaavan komission (Vlaamse Commissie vor Preventief Bedrijfsbeleid) valvonnassa. Näissä olosuhteissa komissio on sitä mieltä, että tuki vastaa korkoa, joka yhtiön olisi täytynyt maksaa normaaleissa markkinaolosuhteissa.”

- 17 Riidanalaisen päätöksen seuraavassa kohdassa vastaaja toteaa, että näiden sopimusehtojen perusteella VLM olisi voinut saada lainaamansa määrän 9,3 prosentin korolla, jos tavanomaista markkinakorkoa olisi noudatettu.

Oikeudenkäyntimenettely ja vaatimukset

- 18 Kantaja jätti kannekirjelmänsä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 1.2.1996.

19 VLM jätti 15.7.1996 väliintulohakemuksen, jonka se kuitenkin peruutti 29.10.1996.

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu viides jaosto) on päättänyt esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämisiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 25.9.1997 pidetyssä istunnossa.

21 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen;

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Vastauskirjelmässään samoin kuin suullisessa käsittelyssä kantaja pyysi lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräisi esitettäviksi eräitä asiakirjoja (ks. jäljempänä 98—100 kohta).

23 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta;

— toissijaisesti hylkää kanteen perusteettomana;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

- 24 Vastauskirjelmässään vastaaja vaatii, että niin ikään tietyt kantajan omassa vastauskirjelmässään esittämät seikat olisi jätettävä tutkimatta (ks. jäljempänä 36—38 kohta).

Tutkittavaksi ottaminen

Kanteen tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 25 Vastaaja esitti vastineessaan prosessiväitteen katsoen, että kantajalla ei olisi intressiä saada riidanalaista päätöstä kumotuksi.
- 26 Vastaaja toteaa, että kumoamisvaatimus kohdistuu päätökseen, jolla 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yhteismarkkinoille soveltumattomana tukena on pidetty summaa, joka vastaa niitä korkoja, jotka VLM:n olisi pitänyt maksaa tavanomaisena markkinakorkona, vaikka kantajan mukaan lainan määrä (jäljempänä lainapäätös) oli tällaista tukea. Vastaajan mukaan kumoaminen, jota seuraisi uusi päätös, jossa VLM määrättäisiin maksamaan takaisin koko lainan määrä, saisi aikaan sen, että VLM:n taloudellinen tilanne paranisi. Ennen riidanalaisen päätöksen tiedoksi-antamista VLM:n on vastaajan mukaan pitänyt maksaa Belgiassa sovellettavaa viitekorkoa (komission tiedonanto alueellisista tukijärjestelmistä, EYVL 1979, C 31, s. 9, 14 kohta); tämä korko (8,34 prosenttia) on pienempi kuin päätöksessä mainittu korko (9,3 prosenttia). Koska korot ovat lisäksi sittemmin laskeneet, VLM voisi saada lainaa riidanalaisessa päätöksessä mainittua korkoa paremmalla korolla. Tämän koron suuruutta määritettäessä ratkaiseva on se hetki, jolloin riidanalainen päätös tehtiin. Jos perusteena kuitenkin käytettäisiin sitä hetkeä, jolloin komissio aikanaan tekee uuden päätöksen kumoamisen johdosta, kantajan oikeussuojaintressin puuttuminen on vieläkin ilmeisempää korkojen lisälaskun vuoksi.

- 27 Koska tuensaajan asema paranisi kumoamisen seurauksena, ei tuensaajan kilpailijoilla vastaajan mielestä ole oikeussuojaintressiä, vaikka päätöksen katsottaisiin koskevan niitä suoraan ja erikseen, joten kanne on jätettävä tutkimatta (yhdistetyt asiat 5/62—11/62, 13/62, 14/62 ja 15/62, San Michele ym. v. korkea viranomainen, tuomio 14.12.1962, Kok. 1962, s. 859; asia 14/63, Forges de Clabecq v. korkea viranomainen, tuomio 16.12.1963, Kok. 1963, s. 719; asia 58/75, Sergy v. komissio, tuomio 1.7.1976, Kok. 1976, s. 1139, 5 kohta ja asia T-58/92, Moat v. komissio, tuomio 16.12.1993, Kok. 1993, s. II-1443, 32 kohta).
- 28 Kantaja väittää tältä osin, että sen intressi asiassa perustuu siihen, että riidanalainen päätös koskee sitä suoraan ja erikseen. Esillä olevassa asiassa sen tilanne vastaa täysin sitä tilannetta, joka kantajilla oli asiassa 169/84, Cofaz ym. vastaan komissio (tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 391, 25 kohta; ks. myös asia T-398/94, Kahn Scheepvaart v. komissio, tuomio 5.6.1996, Kok. 1996, s. II-477, 37 ja 42 kohta).
- 29 Kantaja lisää, että vastaajan perustelujen lähtökohtana on oletus, että VLM olisi voinut saada rahoitusta, ja niissä sivuutetaan kantajan väite, että VLM ei olisi riidanalaista lainaa myönnettäessä saanut tällaista vakuudetonta rahoitusta muualta.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 30 Kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä on oikeussuojaintressin osalta arvioitava hetkenä, jolloin kannekirjelmä jätettiin (ks. vastaavasti edellä 27 kohdassa mainitussa asiassa Forges de Clabecq v. korkea viranomainen annettu tuomio, s. 748 ja edellä 27 kohdassa mainittu asia Moat v. komissio, tuomion 32 kohta). Tätä intressiä ei voida arvioida myöhemmän, hypoteettisen tapahtuman perusteella (ks. vastaavasti asia 204/85, Strogili v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 21.1.1987, Kok. 1987, s. 389, 11 kohta).

- 31 Vastaajan näkemyksen lähtökohtana on se kaksinkertainen oletus, että riidanalainnen päätös kumotaan kantajan mainitsemista syistä ja että VLM saa uutta rahoitusta jostakin luottolaitoksesta. Vastaaja katsoo, että kantajalla ei näiden oletusten vallitessa ole oikeussuojaintressiä, koska VLM:n taloudellinen tilanne paranisi korkeiden laskettua riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen alemmalle tasolle.
- 32 Esillä olevassa asiassa kantajalla oli ja on perusteltu intressi saada riidanalainen päätös kumotuksi mainitsemiensa syiden vuoksi. Jos näet oletetaan, että vastaajan on tehtävä kantajan toivoma päätös, VLM:n mahdollisuus saada rahoitusta riidanalaista päätöstä paremmin ehdoin on yksinomaan hypoteettinen, joten tämä mahdollisuus ei voi olla kriteeri, jolla arvioidaan kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.
- 33 Vaikka oletetaan, että korkotason alentumisen vuoksi VLM saisi nykyisin lainaa riidanalaisessa päätöksessä todettua 9,3 prosentin lainakorkoa alemmalla korolla, tämä mahdollisuus ei riipu mainitun päätöksen mahdollisesta kumoamisesta. On mitä epätodennäköisintä, että Flanderin aluehallinto kieltäisi VLM:ää maksamasta lainaa takaisin ennen sen erääntymistä, sikäli kuin tämän johdosta VLM voisi saada lainaa paremmin ehdoin jostakin luottolaitoksesta.
- 34 Koska riidanalainen päätös saattaa vaikuttaa kielteisesti kantajan kilpailuasemaan, sillä on oikeussuojaintressi.
- 35 Tästä seuraa, että vaatimus kanteen tutkimatta jättämisestä on hylättävä.

Eräiden vastauskirjelmässä esitettyjen seikkojen tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 36 Vastaja vaatii myös tiettyjen sellaisten seikkojen tutkimatta jättämistä, jotka kantaja on esittänyt vastauskirjelmässään. Vastaja toteaa, että niitä ei ole esitetty hallinnollisen menettelyn aikana (yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 31 kohta). Lisäksi nämä seikat on joko esitetty liian myöhään tai ne eivät liity kysymykseen riidanalaisen päätöksen lainmukaisuudesta.
- 37 Vastajan prosessiväitteen kohteena ovat ne kantajan esittämät perustelut, jotka koskevat ensinnäkin sitä aikaa, jonka Belgian viranomaiset käyttivät komission vaatiman riidanalaista lainasopimusta koskevan jäljennöksen esittämiseen, ja toiseksi Belgian viranomaisten kantaa, jonka mukaan mainittua lainaa on pidettävä investointina. Ensin mainittu seikka ei liity nyt esillä olevaa kannetta tukeviin perusteisiin. Toisena mainittu seikka ei ole ristiriidassa sen komission arvioinnin kanssa, että järjestelyä oli tietyiltä osin pidettävä tukena.
- 38 Prosessiväite koskee myös vaatimusta saada vahvistus sille, että ensimmäinen lainaerä on maksettu takaisin sopimuksessa määrätyllä tavalla. Tämä vaatimus johtaa kysymyksiin, jotka liittyvät riidanalaisen päätöksen jälkeisiin tapahtumiin ja jotka eivät liity riidanalaisen päätöksen pätevyuden arviointiin.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 39 Väitteestä, jonka mukaan kyseiset seikat olisi jätettävä tutkimatta sen vuoksi, että niitä ei ole esitetty hallinnollisen menettelyn aikana, on todettava, että valtiontukien osalta ei ole olemassa sääntöjä, joiden mukaan henkilöllä, jota päätös koskee

suoraan ja erikseen, olisi oikeus nostaa kanne kolmannelle osoitetusta päätöksestä vain sillä edellytyksellä, että kyseinen henkilö on esittänyt hallinnollisen menettelyn aikana kaikki kanteessa esitetyt perusteet. Tällaisen oikeussäännön puuttuessa kyseisen henkilön kanneoikeutta ei voida rajoittaa vain sillä perusteella, ettei tämä henkilö ole hallinnollisen menettelyn aikana esittänyt huomautuksiaan arvioinnista, joka on annettu tiedoksi perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun menettelyn alussa ja joka on toistettu kanteen kohteena olevassa päätöksessä, vaikka tämä henkilö olisi voinut niin tehdä (asia T-380/94, AIUFFASS ja AKT v. komissio, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. II-2169, 64 kohta).

- 40 Vastaajan esittämät muut väitteet ovat vailla merkitystä. Kantaja on esittänyt riidanalaiset seikat selvityksessä, joka koskee oikeudenkäynnin kohteeseen liittyviä tosiseikkoja; kantaja ei selvityksellään kuitenkaan muuta vaatimuksiaan tai esittä uutta perustetta, vaan haluaa ainoastaan edistää asian perusteellista tutkimista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.
- 41 Näin ollen on hylättävä tutkimatta jättämistä koskeva vaatimus, joka kohdistuu edellä 37 ja 38 kohdassa lueteltuihin ja kantajan vastauskirjelmässään esittämiin seikkoihin.

Pääasia

- 42 Kantaja vetoaa seuraaviin kolmeen kanneperusteeseen:
- perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan virheellinen soveltaminen;
 - perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyn perusteluelvoitteen täyttämättä jättäminen;
 - ilmeiset arviointivirheet.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 43 Kantajan mukaan vastaaja on soveltanut väärin perustamissopimuksen 92 artiklaa, kun se katsoi yhteismarkkinoille soveltumattomaksi tueksi koko lainan sijasta ainoastaan niitä korkoja vastaavan summan, jotka VLM olisi joutunut maksamaan tavanomaisin markkinaedellytyksin.
- 44 Kantaja toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt sellaisen periaatteen soveltamisen, jonka mukaan on tutkittava sitä, miten yksityinen sijoittaja olisi tavallisesti suhtautunut vastaavaan järjestelyyn (asia 234/84, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2263, 14 kohta; asia 40/85, Belgia v. komissio, tuomio 10.7.1986, Kok. 1986, s. 2321, 13 kohta; asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, 26 kohta ja asia C-261/89, Italia v. komissio, tuomio 3.10.1991, Kok. 1991, s. I-4437, 8 kohta).
- 45 Kantajan mukaan tätä periaatetta sovelletaan täysin samalla tavalla siitä riippumatta, onko kyse pääomansijoituksesta vai lainasta (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, 31 kohta ja edellisessä kohdassa mainittu asia 40/85, Belgia v. komissio). Vastakkainen ratkaisu johtaisi siihen, että jäsenvaltiot rahoittaisivat lainvastaisesti yrityksiä pikemminkin lainoin kuin pääomansijoituksin.
- 46 Sovelletuna lainan myöntämiseen tämä periaate edellyttää kantajan mukaan sen tutkimista, olisiko yksityinen sijoittaja myöntänyt lainan sen saajalle sellaisin ehdoin, jollaisiin se tosiasiallisesti myönnettiin. Kieltävässä tapauksessa lainapäätömaa olisi pidettävä tukena.

- 47 Kantajan mukaan vastaaja on soveltanut virheellisesti kriteeriä yksityisen sijoittajan tavallisesta suhtautumisesta vastaavaan järjestelyyn, kun se on arvioinut, oliko riidanalainen laina valtiontukea. Sen sijaan että vastaaja olisi tutkinut, olisiko tällainen sijoittaja myöntänyt tämän lainan sellaisin ehdoin, joilla se tosiasiallisesti myönnettiin, vastaaja on tutkinut, olisiko tällainen sijoittaja myöntänyt lainan, jos sen korko olisi ollut 9,3 prosenttia. Tultuaan siihen tulokseen, että sijoittaja olisi myöntänyt riidanalaisen lainan tällä korolla, vastaaja on tästä virheellisesti päätellyt, että tuki rajoittui vain korkoihin, jotka eivät tulleet maksettaviksi.
- 48 Kantajan mukaan vastaajan tulkinta johtaisi perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan erilaiseen ja siten lainvastaiseen tulkintaan siitä riippuen, onko tuki myönnetty lainan vaiko pääomansijoituksen muodossa (ks. CDC-Participations-yhtiön suorittamasta Air Francen liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen merkinnästä 27 päivänä heinäkuuta 1994 tehty komission päätös 94/662/EY, EYVL L 258, s. 26).
- 49 Vastaaja vaatii tämän kanneperusteen hylkäämistä. Vastaaja ei hyväksy kantajan esittämää kriteeriä, sillä se jättää täysin huomiotta sen, minkä laajuisia tukitoimen aiheuttamat kilpailun vääristymiset ovat.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 50 Perustamissopimuksen 92 artiklan tarkoituksena on taata se, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy (perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohta). Perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan kieltö koskee valtiontukea, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 51 Sen määrittelemiseksi, onko valtion toimenpide tukea, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja joka vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tässä määräyk-

sessä tarkoitetulla tavalla, on noudatettava riidanalaisessa päätöksessä mainittua kriteeriä, joka perustuu saajayrityksen mahdollisuuksiin hankkia kyseiset rahamäärät pääomamarkkinoilta (edellä 44 kohdassa mainittu asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomion 26 kohta). Erityisesti on kysyttävä, olisiko yksityinen sijoittaja toteuttanut kyseisen järjestelyn samoin edellytyksin, ja jos vastaus on kieltävä, on tutkittava, millä edellytyksillä se olisi voinut sen toteuttaa.

52 Esillä olevassa asiassa vastaaja on todennut, että VLM olisi voinut riidanalaisen lainan myöntämisaikana saada pääomamarkkinoilta lainaksi 20 miljoonaa BEF 9,3 prosentin korolla (riidanalaisen päätöksen V luvun viimeinen kohta). Tämä päätelmä tarkoittaa, että riidanalainen laina, jos siitä maksetaan tämän verran korkoa, ei enää vääristä tai uhkaa vääristää kilpailua eikä enää vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

53 Jos tämä arvio oletetaan oikeaksi, mitä seikkaa tarkastellaan jäljempänä 85 ja 88—91 kohdassa kolmannen kanneperusteen yhteydessä, riidanalainen laina, jos siitä maksetaan tämän verran korkoa, jää siten perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen vastaaja oli oikeassa katsoessaan, että ainoastaan kyseisen korkokannan, jos sitä olisi sovellettu, perusteella maksettaviksi langenneiden korkojen ja tosiasiallisesti maksettujen korkojen erotusta on pidettävä tässä säännöksessä tarkoitettuna tukena.

54 Yksityistä sijoittajaa koskevaa kriteeriä, sellaisena kuin se on edellä määritelty, soveltamalla komissio voi myös määrittää ne toimenpiteet, jotka perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan nojalla on toteutettava havaittujen kilpailun vääristymisten oikaisemiseksi ja lainavastaisen tuen maksamista edeltäneen tilanteen palauttamiseksi entiselleen (vastaavasti asia T-459/93, Siemens v. komissio, tuomio 8.6.1995, Kok. 1995, s. II-1675, 96—102 kohta) suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Vaikka periaatteellista eroa ei voitaisi tehdä sen mukaan, onko tuki myönnetty lainan muodossa vai osuutena yrityksen pääomaan (edellä 45 kohdassa mainittu asia

Intermills v. komissio, tuomion 31 kohta), näissä molemmissa tilanteissa yksityistä sijoittajaa koskevan kriteerin yhdenmukainen soveltaminen voi kuitenkin suhteellisuusperiaate huomioon ottaen edellyttää erilaisia toimenpiteitä siitä riippuen, onko kyse havaittujen kilpailun vääristymien oikaisemisesta vai lainvastaisen tuen maksamista edeltäneen tilanteen palauttamisesta entiselleen.

- 55 Suhteellisuusperiaate edellyttää, että ryhdytään sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen takaamaan sisämarkkinoilla sellaisen terveen kilpailun järjestelmän, joka loukkaa niin vähän kuin mahdollista taloudellisen toiminnan sopusointuista ja tasapainoista kehitystä koko yhteisössä (perustamissopimuksen 2 artikla). Kantajan väite tarkoittaisi tämän säännön rikkomista.
- 56 Koska pääomansijoitus annetaan pysyvästi, kun taas lainan saa vain väliaikaisesti käyttöönsä, suhteellisuusperiaate edellyttää lähtökohtaisesti erilaisia toimenpiteitä sen mukaan, kummasta tapauksesta on kyse. Pääomansijoituksen osalta komissio voi katsoa, että myönnetyn edun poistaminen edellyttää pääomansijoituksen palauttamista. Sitä vastoin lainan osalta — sikäli kuin kilpailuetu perustuu markkinakorkoja edullisempaan korkoon eikä itse lainattuun pääomaan — komissio voi vaatia pelkän lainapääoman palauttamisen sijasta tavanomaisen markkinakoron soveltamista ja tavanomaisten markkinakorkojen ja tosiasiallisesti maksettujen edullisempien korkojen välisen erotuksen palauttamista.
- 57 Lisäksi kantajan näkemys johtaisi siihen, ettei olisi enää mitään merkitystä sillä erottelulla, joka suuntaviivoissa on tehty niiden tavanomaisten tilanteiden, joissa tukea on pidettävä tätä korkoetua vastaavana, ja niiden poikkeuksellisten tilanteiden välillä, joissa tukena on pidettävä lainapääomaa. Tästä seuraa, että tämä näkemys tarkoittaisi todellisuudessa sitä, että suuntaviivojen lainmukaisuus asetettaisiin kyseenalaiseksi. Tältä osin on todettava, että komissio voi vahvistaa harkintavaltansa käyttöä koskevia periaatteita, kuten kyseessä olevat suuntaviivat, siltä osin kuin ne sisältävät ohjeita siitä, mitä linjaa tämän toimielimen on noudatettava, edel-

lyttäen, ettei niillä poiketa perustamissopimuksen määräyksistä (asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125, 34 ja 36 kohta ja edellä 39 kohdassa mainittu asia AIUFFASS ja AKT v. komissio, tuomion 57 kohta; ks. myös asia T-149/95, Ducros v. komissio, tuomio 5.11.1997, Kok. 1997, s. II-2031, 61 kohta). Kantaja ei ole kuitenkaan osoittanut, että suunta-viivoilla poikettaisiin perustamissopimuksesta.

58 Näin ollen ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Toinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyn perusteluvelvoitteen loukkaamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

59 Kantajan mukaan riidanalaisen päätöksen perustelut ovat epäselviä, vaikeatajuisia ja moniselitteisiä; lisäksi niiden lähtökohdat ovat virheellisiä, eikä niissä oteta riittävästi kantaa niihin väitteisiin ja perusteluihin, joita kantaja on esittänyt hallinnollisessa menettelyssä.

60 Lisäksi vastaaja on virheellisesti laiminlyönyt antaa kantajalle mahdollisuuden esittää kantansa niihin selvityksiin, jotka Belgian viranomaiset ovat antaneet kantajan väitteiden ja perustelujen kumoamiseksi. Kantaja toteaa, että vastaaja on loukannut velvoitettaan järjestää valittajan kanssa kontradiktoriaalinen näkemystenvaihto, joten riidanalaisen päätöksen perustelut eivät täytä niitä kriteerejä, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut asiassa T-95/94, Sytraval ja Brink's France vastaan komissio, 28.9.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. II-2651).

61 Kantaja katsoo, että perusteluvelvoitetta koskevat vaatimukset kasvavat silloin, kun niin kuin esillä olevassa asiassa, valtiontukia koskevissa menettelyissä tehtyjä päätöksiä ei ole osoitettu valittajalle.

- 62 Kantaja toteaa vielä, että yhteisöjen tuomioistuimet voisivat harjoittaa valvontaansa paitsi kantajan myös yhteisön intressissä. Yhteisön intressissä on, että komissio ei perusta päätöksiään valtiontukiasioissa virheellisiin tietoihin eikä tee arviointivirheitä. Velvollisuus neuvotella eräissä tilanteissa valittajan kanssa edistäisi nimenomaisesti tämän riskin torjumista.
- 63 Vastaaja vaatii kanneperusteen hylkäämistä. Vastaaja katsoo, että riidanalainen päätös täyttää perustamissopimuksen 190 artiklassa asetetut vaatimukset, ja korostaa, että perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan menettelyssä komissiolla ei ole velvollisuutta keskusteluyhteyteen niiden kolmansien kanssa, joita asia koskee, niistä tiedoista, jotka kansalliset viranomaiset ovat antaneet, eikä velvollisuutta toimittaa näille jäljennöksiä tutkimuksessa saaduista asiakirjoista.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 64 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa edellytetyissä perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimieli-
men tekemän riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta (asia T-471/93, Tiercé Ladbroke v. komissio, tuomio 18.9.1995, Kok. 1995, s. II-2537, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja yhdistetyt asiat T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94, Industrias Pesqueras Campos ym. v. komissio, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. II-247, 140 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 65 Kuitenkaan perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, ovatko päätöksen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklan mukaisia, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-56/93, Belgia v. komissio, tuomio 29.2.1996, Kok. 1996, s. I-723, 86 kohta; asia C-278/95 P, Siemens v. komissio, tuomio 15.5.1997, Kok. 1997,

s. I-2507, 17 kohta ja asia T-266/94, Skibsvaerftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 230 kohta). Komissio ei ole kilpailusääntöjen noudattamisen turvaamiseksi tekemiensä päätösten perusteluissa velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten sille esittämiin väitteisiin. Sen on mainittava ainoastaan ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joilla on olennainen merkitys päätöksen kannalta (asia T-44/90, La Cinq v. komissio, tuomio 24.1.1992, Kok. 1992, s. II-1, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 54 kohdassa mainittu asia Siemens v. komissio, tuomion 31 kohta).

66 Sovelletuna tukitoimen oikeudelliseen arviointiin tämä periaate edellyttää, että selvitetään ne syyt, joiden perusteella komissio on katsonut, että kyseinen tukitoimi kuuluu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

67 Esillä olevassa asiassa on selvitettävä, ilmaistaanko riidanalaisen päätöksen perusteluissa riittävän selkeästi perustelut sille, miksi vastaaja on katsonut, että perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea on VLM:n tavanomaisissa markkinaolosuhteissa maksaman ja tosiasiallisesti maksaman koron välinen erotus.

68 Tässä suhteessa riidanalaisen päätöksen V luvun kuudenteen, seitsemänteen ja kahdeksanteen kohtaan sisältyvät perustelut (ks. edellä 15, 16 ja 17 kohta) täyttävät perustamissopimuksen 190 artiklassa asetetut vaatimukset, sillä niiden avulla kantajalle selviävät vastaajan perustelut ja yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta. Perusteluissa ilmaistaan selkeästi ne syyt, joiden vuoksi vastaaja on katsonut, että ottaen huomioon VLM:n taloudellisen tilanteen ja sopimusmääräykset, jotka antavat Flanderin aluehallinnolle eräitä oikeuksia VLM:n yritysvarallisuuden osalta, VLM olisi voinut saada tavanomaisissa markkinaolosuhteissa 20 miljoonan BEF:n lainan (9,3 prosentin) markkinakorolla. Tämän toteamuksen yhteys johtopäätökseen, jonka mukaan ainoastaan maksamattomia korkoja on pidettävä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, käy myös selvästi ilmi.

- 69 Vielä on hylättävä kantajan väite, jonka mukaan vastaaja on loukannut velvoitet-
taan järjestää eräissä tilanteissa kontradiktorinen näkemystenvaihto valittajan
kanssa niin kuin edellä 60 kohdassa mainitussa asiassa Sytraval ja Brink's France
vastaan komissio annetun tuomion 78 kohdassa kantajan mukaan edellytetään.
Esillä olevassa asiassa vastaajalla nimittäin oli, sen jälkeen kun se oli saanut niiden
huomautukset, joita asia koskee, eli myös kantajan huomautukset, riittävät oikeu-
delliset perusteet arvioida valittajan valtiontueksi luokitteleman toimenpiteen luon-
netta.
- 70 Kantajan ja Belgian valtion kannat eroavat ennen kaikkea siinä, miten olisi sovel-
lettava markkinataloussijoittajaa koskevaa kriteeriä ja miten olisi arvioitava tällai-
sen sijoittajan menettelyä kyseisen järjestelyn osalta; niiden kannat eivät sen sijaan
eroa tosiseikkoja koskevien kysymysten osalta (ks. riidanalaisen päätöksen II ja
III luku). Vaikka oletettaisiin, että velvoite järjestää kontradiktorinen näkemysten-
vaihto valittajan kanssa edellyttäisi eräissä tapauksissa — mihin seikkaan ei nyt ole
tarpeen ottaa kantaa — sitä, että valittajalle toimitetaan sen jäsenvaltion huomau-
tukset, jolle päätös on osoitettu, vastaajalla oli myös ilman tällaista tiedoksianta-
mista perusteet katsoa, että kyseinen toimenpide on sopimuksen 92 artiklan 1 koh-
dassa tarkoitettu tuki.
- 71 Näin ollen toinen kanneperuste on hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee ilmeisiä arviointivirheitä

- 72 Kantaja väittää, että vastaaja olisi tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä, kun se ei luoki-
tellut lainapäätöksen perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi
tueksi. Nämä virheet koskevat seuraavia neljää seikkaa: VLM:n taloudellinen
tilanne, vakuuksien tai takuiden arviointi, lainan vastikkeettomuus ja lainan epätä-
vanomainen luonne. Kun otetaan huomioon se, että lainan takaisinmaksu oli kiis-
tatta sängen epävarmaa, että lainalta puutuivat vakuudet ja että se oli vastikkeeton
ja luonteeltaan epätavallinen, riidanalainen laina olisi pitänyt luokitella pelkäksi ja
paljaaksi subventioksi.

VLM:n taloudellinen tilanne

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

73 Kantaja katsoo, että vastaaja ei ole perustellut väitettään, että VLM:n tappiot olivat suuruudeltaan kohtuullisia eivätkä olisi estäneet lainan saamista rahoitusmarkkinoilta. Vastaaja olisi voinut selvittää, että riidanalaista päätöstä annettaessa VLM:n tappiot eivät olleet supistuneet 8,6 miljoonaan BEF:iin vuonna 1994 (riidanalaisen päätöksen V luvun seitsemäs kohta), vaan olivat lähes kolme kertaa tätä suuremmat. VLM:n tilinpäätöksistä ilmenee, että ensimmäisenä toimintavuotenaan 1992 tämä oli päässyt pieneen voittoon suuruudeltaan 340 541 BEF, mitä seurasi 11 523 927 BEF:n tappio vuonna 1993 ja 27 538 000 BEF:n tappio vuonna 1994, joten kokonaistappiot olivat jo 39 021 000 BEF eli noin 40 prosenttia pääomasta. Vuoden 1993 päättyessä tappiot olivat 11 483 000 BEF, joka oli noin 15 prosenttia pääomasta. Vuoden 1994 päättyessä VLM:n velkojen ja oman pääoman suhde oli jo noin 144 prosenttia. Pitkäaikaisten lainojen puuttuminen VLM:ltä tarkoitti, ettei tämä voinut saada rahoitusta yksityiseltä sektorilta.

74 Kantaja väittää myös, että vastaaja ei ole ottanut huomioon VLM:n liiketoiminnan tilannetta sellaisena kuin se oli riidanalaista päätöstä tehtäessä. Tämä tilanne huononi, sillä tappiot olivat 31.12.1995 jo yhteensä 86 192 000 BEF eli 57 prosenttia pääomasta; lisäksi liikevaihto oli pienentynyt.

75 Vastaaja vaatii tämän väitteen hylkäämistä, sillä VLM:n tappiot ja alan yleisnäkymät vuodelle 1994 olivat sellaiset, että VLM olisi riidanalaista lainaa myönnettäessä voinut saada vastaavan lainan myös rahoitusmarkkinoilta.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 76 Siltä osin kuin kantaja vetoaa siihen, että VLM:n tappiot olivat vuonna 1994 riidanalaisen päätöksen V luvun seitsemännessä kohdassa mainitun 8,6 miljoonan BEF:n sijasta kolme kertaa tätä suuremmat, on korostettava, että riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta on arvioitava ottaen huomioon se tapa, jolla yksityinen sijoittaja olisi riidanalaisen lainan myöntämisaikana suhtautunut asiaan tavanomaisten markkinaedellytysten vallitessa ottaen huomioon tuolloin käytettävissä olleet tiedot ja ennakoitavissa olleet kehityssuuntaukset. Näin ollen se, että VLM:lle koituneet tappiot vuonna 1994 olivat lähes kolme kertaa riidanalaisessa päätöksessä esitettyä arviota suuremmat, ei voi vaikuttaa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen, ellei ole ilmeistä, että yksityinen sijoittaja olisi voinut ennakoita, että VLM:n tappiot tulisivat olemaan tätä arviota suuremmat.
- 77 Riidanalaisesta päätöksestä (V luvun seitsemännen kohdan neljännen virkkeen loppu) ilmenee, että vastaaja on arvioinut tilannetta kuten yksityinen sijoittaja, joka lainaa myönnettäessä olisi arvioinut todennäköistä kehitystä vuodelle 1994 (ks. edellä 16 kohta).
- 78 Kantaja ei ole osoittanut, että vastaaja olisi tehnyt ilmeisen virheen tässä arvioinnissa.
- 79 Kantaja ei ole myöskään osoittanut, että VLM:n tappioiden suuruus — vuoden 1993 päättyessä noin 15 prosenttia osakepääomasta — olisi estänyt tätä saamasta tavanomaisin markkinaedellytyksin riidanalaisista lainaa 9,3 prosentin korolla.

80 Kantaja ei ole myöskään osoittanut, että VLM:llä ei ollut pitkäaikaisia velkoja siksi, että VLM ei voinut saada markkinarahoitusta.

Vakuuden tai takuun puuttuminen

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

81 Kantajan mukaan vastaaja on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan vakuudeksi Flanderin aluehallinnon oikeuden kieltää VLM:ää muuttamasta osakasrakennettaan tai luovuttamasta taikka kiinnittämästä tiettyä irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä muuta liikeomaisuutta tai yritysvarallisuuttaan (riidanalaisen päätöksen IV luvun toinen kohta). Tämä oikeus ei näet anna Flanderin aluehallinnolle mahdollisuutta realisoida VLM:n omaisuutta, jos tämä osoittautuisi maksukyvyttömäksi tai joutuisi selvitystilaan; lisäksi mainittuun oikeuteen ei voisi vedota muiden velkojen haitaksi. Tällaisena tämä oikeus ei mitenkään vastaa kiinteän omaisuuden tai liikeomaisuuden kiinnitystä, mitä jokainen luottolaitos olisi edellyttänyt riittävien henkilötakuiden puuttuessa. Lisäksi tämä oikeus on olemassa riidanalaisen sopimuksen määräyksistä riippumatta jo Belgian lainsäädännön perusteella. Sitä paitsi olisi virheellistä katsoa, että kyseinen oikeus antaisi Flanderin aluehallinnolle mahdollisuuden puuttua VLM:n liikkeenjohtoon.

82 Vastaaja korostaa todenneensa, että lainanantajalla ”on tietty velkatakuu” (riidanalaisen päätöksen V luvun seitsemäs kohta), joka perustuu lainansaajalle asetettuihin sopimusvelvoitteisiin tiettyjen asioiden tekemättä jättämisestä.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

83 Vaikka oletettaisiin kantajan väittämällä tavalla, että vastaaja on virheellisesti katsonut Flanderin aluehallinnolla olleen ”tietyn velkatakuun”, tämä ei vaikuttaisi päätöksen pätevyyteen.

- 84 Koska vastaaja on katsonut, että riidanalaisen sopimuksen määräyksissä Flanderin aluehallinnolle varattu oikeus kieltää VLM:n varallisuuden kiinnittäminen tai rasi-
tuksien perustaminen siihen tarkoittaa, että VLM olisi tavanomaisissa olosuhteissa
voinut saada lainan (9,3 prosenttia) markkinakorolla, suuntaviivoissa (niiden
32 kohdassa) ei edellytetä, että riidanalaisen lainan pääomaa olisi kohdeltava sub-
ventiona.
- 85 Kantajan väitteet, joilla se riitauttaa vastaajan arvion, eivät ole sellaisia, että ne sai-
sivat epäilemään sitä, olisiko VLM voinut saada 9,3 prosenttia korolla lainaksi
20 miljoonaa BEF riidanalaisen lainan myöntämisaikana. VLM olisi todennä-
köisesti voinut saada tällaisen lainan siitä huolimatta, että lainantajalle ei tarjottu
vakuutta, joka olisi oikeuttanut VLM:n varallisuuden realisointiin, ja että VLM:n
tappiot olivat jo noin 15 prosenttia sen osakepääomasta, sillä on otettava huo-
mioon, että lentoyhtiön ensimmäiset toimintavuodet ovat yleensä tappiollisia ja
että kyseisen alan suhdanteiden odotettiin paranevan.

Lainan vastikkeettomuus

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 86 Kantajan mukaan lainaa olisi pidettävä subventiona sen vuoksi, että se on vastik-
keeton. Riidanalainen päätös on ristiriidassa edellä 48 kohdassa mainitun 27.7.1994
tehdyn komission päätöksen 94/662/EY kanssa, sillä tässä päätöksessä komissio
katsoo, että tietyt ”toissijaiset arvopaperit” ovat sijoitus omaan pääomaan, ja vaatii,
että koko maksettu summa on palautettava.
- 87 Vastaaja kiistää näiden väitteiden ja perustelujen oikeellisuuden.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 88 Suuntaviivojen mukaan vasta siinä tapauksessa, että VLM ei olisi voinut saada — korkoon katsomatta — markkinaehtoista rahoitusta, lainapääomaa olisi pidettävä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena (ks. edellä 4 kohta).
- 89 Koska riidanalaisessa sopimuksessa määrätään lainapääoman takaisinmaksusta ja koska vastaaja katsoi, että VLM olisi saanut tavanomaisin markkinaedellytyksinkin riidanalaisen lainan (9,3 prosentin) markkinakorolla, tätä lainaa ei voida pitää subventiona, ellei tätä viimeksi mainittua vastaajan päätelmää osoiteta virheelliseksi.
- 90 Kantajat esittämät seikat eivät ole sellaisia, että ne vakavasti horjuttaisivat vastaajan päätelmää, jonka mukaan esillä olevassa asiassa VLM olisi voinut saada 20 miljoonan BEF:n lainan 9,3 prosentin korolla (ks. edellä 85 kohta).
- 91 Viittaus edellä 48 kohdassa mainittuun 27.7.1994 tehtyyn päätökseen 94/662/EY on vailla merkitystä. Tuo asia ei näet koskenut lainaa, vaan sitä, että eräs valtionyhtiö (CDC-Participations) merkitsi toisen valtionyhtiön (Air France) liikkeellelaskemia arvopapereita. Kyseiset arvopaperit liittyivät vaihtovelkakirjalainaan, joten järjestelyä oli rahoituksen kannalta tarkasteltuna pidettävä osakepääoman tulevana korotuksena. Esillä olevassa asiassa sitä vastoin lainan antamisen tarkoituksena ei ollut, että laina olisi pysyvä osa lainansaajayrityksen pääomaa.

Lainan epätavallinen luonne

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 92 Kantajan mukaan se seikka, että laina myönnettiin tapauskohtaisena järjestelyinä eikä osana jo hyväksytyä tukijärjestelmää, osoittaa riidanalaisen lainan poikkeuksellisuuden. Kantaja toteaa, että vastaaja ei ottanut huomioon eikä yrittänyt tarkistaa sitä, mikä oli se kansallisen oikeuden oikeusperusta, jonka nojalla päätös lainan myöntämisestä oli tehty. Olisi myöskin selvitettävä, onko Flanderin alueen tukia koskevaa lainsäädäntöä noudatettu.
- 93 Vastaaja kiistää näiden väitteiden ja perustelujen oikeellisuuden. Vaikka riidanalaisen lainan myöntäminen tapauskohtaisena järjestelyinä olisikin osoitus siitä, että kysymys on valtiontuesta, tämä ei kuitenkaan mahdollista tuen suuruuden määrittelyä. Lisäksi komissiolla ei ole velvollisuutta, kun se käyttää perustamissopimuksessa sille valtiontukien osalta annettua toimivaltaa, ottaa huomioon sitä kansallisen oikeuden säännöstä, jonka nojalla kyseinen tuki on myönnetty.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 94 Kantajan väite, jonka mukaan vastaaja ei ole ottanut huomioon sitä, että tuki ei ollut osa jo hyväksytyä tukijärjestelmää, on hylättävä. Vastaaja on ottanut tämän seikan huomioon arvioinnissaan, joka on riidanalaisen päätöksen VI osassa. (”Tuesta, joka ei kuulu hyväksytyjen tukijärjestelmien soveltamisalaan, olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti.”) Näin ollen väite on tosiasioihin perustumaton. Joka tapauksessa on katsottava, että tällä seikalla ei ole merkitystä arvioitaessa oikeudellisesti riidanalaisista julkista toimenpidettä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan kannalta.

95 Niin ikään on hylättävä väite, jonka mukaan vastaaja ei ole yksilöinyt sitä sisäisen oikeuden säännöstä, jonka perusteella tuki on myönnetty, eikä tutkinut riidanalaisen tuen lainmukaisuutta kansallisen oikeuden kannalta. Komission tehtävänä ei ole arvioida tuen lainmukaisuutta kansallisen oikeuden kannalta vaan yhteisön oikeuden kannalta.

96 Näin ollen kolmas kanneperuste on hylättävä.

97 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että kanne on kokonaisuudessaan hylättävä.

Asiakirjojen esittämistä koskeva pyyntö

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

98 Vastauskirjelmässään kantaja pyysi vastaajaa esittämään joukon sellaisia asiakirjoja, jotka on mainittu vastineessa, mutta joita ei ole liitetty nyt esillä olevan asian oikeudenkäyntiasiakirjoihin. Kantaja pyytää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määräisi työjärjestyksensä 64 ja 65 artiklan nojalla vastaajaa esittämään nämä asiakirjat, sikäli kuin tämä ei niitä omaehtoisesti toimittaisi.

- 99 Kyseiset asiakirjat, joista moni on mainittu riidanalaisessa päätöksessään, ovat komission 25.5., 14.7., 15.11. ja 6.12.1994 sekä 1.2., 2.5. ja 13.6.1995 päivättyt kirjeet Belgian viranomaisille sekä Belgian viranomaisten 3.8.1994 ja 23.1., 15.6., 14.7. sekä 24.7.1995 päivätty kirjeet komissiolle samoin kuin ”pyydetyt selvitykset”, jotka ovat näiden kolmen viimeksi mainitun kirjeen liitteenä; lisäksi näitä asiakirjoja ovat Flanderin aluehallinnon ja VLM:n välillä 17.12.1993 solmittu sopimus sekä VLM:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 27.11.1995 toimittama kannekirjelmä.
- 100 Kantaja väittää, että näiden asiakirjojen esittäminen on välttämätöntä, jotta kantajalle taataan oikeudenmukainen oikeudenkäynti.
- 101 Vastaja kiistää tämän väitteen ja katsoo, ettei sellaisen kolmannen osapuolen, jota asia koskee, tiedonsaantia koskevaan pyyntöön tule suostua, jollei vaadittujen asiakirjojen esittäminen ole välttämätöntä riidanalaisen päätöksen laillisuusvalvonnan kannalta (edellä 65 kohdassa mainittu asia Skibsverftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 199 kohta). Tällaisesta tilanteesta ei esillä olevassa asiassa ole kyse, sillä osapuolet eivät ole eri mieltä tosiseikoista, vaan niiden oikeudellisesta arvioinnista.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioitavaksi saatettu kysymys koskee kyseisen julkisen toimenpiteen luokittelua perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan kannalta.

- 103 Kantaja ei ole esittänyt mitään seikkoja, joiden perusteella voitaisiin olettaa, että ne asiakirjat, joiden esittämistä on pyydetty, voisivat olla avuksi arvioitaessa tätä kysymystä.
- 104 Lisäksi niistä tosiseikoista, jotka otetaan huomioon tehtäessä tätä oikeudellista arviointia, ei ole mitään erimielisyyttä.
- 105 Vielä on todettava, että kantaja on sekä hallinnollisessa menettelyssä että tässä oikeudenkäynnissä esittänyt yksityiskohtaisesti kantansa, jonka mukaan lainapääoma, eikä korot, olisi pitänyt katsoa perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi tueksi. Kantaja ei ole selvittänyt, miten se voisi pyydettyjen asiakirjojen avulla esittää vakuuttavampia perusteluja kantansa tueksi.
- 106 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se on saanut riittävän selvityksen oikeudenkäyntiasiakirjoista ja että edellä 99 kohdassa mainittujen asiakirjojen esittäminen ei edistäisi kantajan puolustautumisoikeuksien toteuttamista, kantajan pyytämää prosessinjohtotoimea ei ole syytä määrätä.

Oikeudenkäyntikulut

- 107 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja koska vastaaja on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantajan on vastattava paitsi omista oikeudenkäyntikuluistaan, myös korvattava vastaajan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantaja veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

García-Valdecasas

Tiili

Azizi

Moura Ramos

Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä huhtikuuta 1998.

H. Jung

J. Azizi

kirjaaja

viidennen jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt	II - 761
Kanteen perustana olevat tosiseikat	II - 763
Oikeudenkäyntimenettely ja vaatimukset	II - 768
Tutkittavaksi ottaminen	II - 770
Kanteen tutkittavaksi ottaminen	II - 770
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 770
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 771
Eräiden vastauskirjelmässä esitettyjen seikkojen tutkittavaksi ottaminen	II - 773
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 773
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 773
Pääasia	II - 774
Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista	II - 775
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 775
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 776
Toinen kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyn perusteluvaihtoehdon loukkaamista	II - 779
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 779
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 780
Kolmas kanneperuste, joka koskee ilmeisiä arviointivirheitä	II - 782
VLM:n taloudellinen tilanne	II - 783
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 783
— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 784
Vakuuden tai takuun puuttuminen	II - 785
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 785
— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 785
Lainan vastikkeettomuus	II - 786
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 786
— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 787
Lainan epätavallinen luonne	II - 788
— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 788
	II - 793

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 788
Asiakirjojen esittämistä koskeva pyyntö	II - 789
Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut	II - 789
Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 790
Oikeudenkäyntikulut	II - 791